

# פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת תצווה - חג הפורים

תשפ"א

גיליון מס' 526

## על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן



האלוקית בתוך נפתולי החיים - סיפורים סתמיים ומקריים, כביכול, של נדודי-שינה, ספר-הזיכרונות, משתה יין, שומרי סף לחשושיים. הוא גם מספר עוד משהו של הסתר: את הפנים היהודי-נשמתי המכוסה באינספור שכבות עבות של טמטום החטא. צריך לנקות הרבה שכבות-אבק כדי להגיע לפנים הנוצץ הזה. זה מה שקורה בפורים כאשר אנחנו מסירים את כל השכבות החיצוניות-אנושיות של ה"דעת" ומתרכזים בפנים.

וכאן הביטוי שכבר הפך לשיר 'ואפילו בהסתרה' מקבל פנים חדשות: זה לא רק מצב או מקום. אלא גם האדם. היהודי. גם כאשר נראה כי החלק הרוחני שלו נדם. כביכול נטול כל חיוניות לחפצי הרוח. זה איננו.

כי בפנים האור דולק. אפילו שהוא נסתר ונראה כי איננו. כי בוודאי גם שם - עמוק בפנים - נמצא החלק האלוקי שבקרבו. הנשמה. שום מעטה לא יצליח להסתיר את החלק הנשמתי הזה.

וכשם שבפורים מתגלה האור האלוקי שבתוך החיים השוטפים והמגושמים - כביכול. בתוך הטבע מתגלית ההשגחה האלוקית הצמודה. כך גם מתגלה האור האלוקי שבתוך ההסתר של האדם ה"נחשל". מתגלה הפנים שעד היום קיבל הסתר של ממש משום שהיה עטוי בשכבות רבות. ואכן, בתוך ההסתר הזה חבוי ה' יתברך. החלק האלוקי הטמיר שבקרבו.

"אסתר מן התורה מניין" - תרתי משמע.

**"כשכולם ימחו ב'המן'  
נזכור ונפנים שאת  
החטא משאירים  
ל'המן'. הוא לא שייך  
ליהודי. גם הנחשלים,  
שיזכרו כי מדובר  
בתופעות 'המניות'.**

"כי מי שיועד קדושת ישראל מאין הם לקוחים, ויועד רוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישראל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שייך להם כלל כלל לא, לפי גודל קדושתם משרשם וגדל דקותם ורוחניותם. ועל כן כל הייסורים שבעולם אינם נחשבים למשאווי כנגד המשאווי הכבד של עוונות, חס ושלום" (ליקוטי מוהר"ן תניינא ז, ג')

בדיוק מהסיבה הזו אנחנו מצטווים "למחות" את זכר העמלק שבקרבו. לכן אנחנו מרעשים כשקוראים 'המן'. לא די להסביר שאנחנו לא רוצים לחטוא, שיש לנו - כיהודים - כמיהה לצד הרוחני. זה לא מספיק.

מחייבת זכר עמלק מחדדת את ההצהרה שלנו שאת החלק הבהמי הרע אנחנו זורקים כשעיר לעזאזל. החטאים הינם מעשים עמלקים; אינם מעשים יהודיים כל ועיקר. ליהודי אין כל שייכות לעוון ולחטא כלל. הוא צריך להעלימם. לא להשאיר מהם כל זכר. שלא נרגיש איזה זיקה כל-שהיא. כלום. אין לנו כל-קשר לחטא. כשכולם ימחו ב'המן' נזכור את זה ונפנים. את החטא משאירים ל'המן'. גם הנחשלים, שיזכרו כי מדובר בתופעות 'המניות'. מה לו ולהמנים?

## "ואפילו בהסתרה" ..

בשבת האחרונה כולנו רקענו ברגלינו כשהבעל-קורא קרא: "... מתחת השמים - לא תשכח". פרשת 'זכור' הזכירה לכולנו "למחות" את זכר עמלק. גם במהלך קריאת המגילה, ילדינו הרכים ירעישו ברעשנים שעה שהחזן יקריא: "המן". (אולי רק בפעם הראשונה והאחרונה). וכאן יתהו יהודים, לאוו-דווקא משושן הבירה: מדוע דווקא "למחות"; מה העניין בעלמה טוטאלית, מדוע לא די בזיכרון לגנאי?

דווקא ברגעים הקצרים של קריאת הפרשה, נפל לי האסימון.

פורים - יום חגו של הגעגוע שבקרבו. יום חגה של הנשמה הכמהה שבקרבו.

ביום הזה, אנחנו נזכרים - כמו ביום כיפור - לשוב אל עצמנו. אל הנשמה. החלק-אלוק שנמצא עמוק-עמוק בפנים של כל יהודי.

עמלק - בדיוק עמד על הנקודה הקריטית הזו בחיי היהודי. הוא נטפל לנחשלים, לאלו שחלשים רוחנית ונוטים לחטוא חלילה, וניסה לתת להם שייכות וזיקה לעבירה. להטעות אותם כביכול יש להם נטייה טבעית לחטא; הוא חלק מאישיותם. להאליים בכך אפוא את קולה של הנשמה שצועקת שהחלק הנשמתי-רוחני רק הוא המהות שלנו. רק הוא - זה ה'בעצם' שלנו. השאר - אלו מעשים שלא קשורים אלינו. בדיוק כמו בן-אדם שיקרא 'קו-קו-ריקו' שאיש לא יחשוב שהוא הופך לתרנגול הגם שעשה מעשים "תרנגוליים". כך החוטא עושה מעשים "גויים". אין זה קשור אליי כיהודי.

סיפור חג הפורים אינו רק מסתיר את ההשגחה

\*  
ישנם אנשים רבים, שבמשך רוב שנות חייהם הם מתאמצים להוריד את המסכה מעל פניהם ולהיראות בקרני ההוד שלהם, ללא כחל ושרק, אולם הדבר אינו עולה בידם, כפי הנראה משום שהמסכה נדבקה בפניהם, הפכה לחלק מישותם הרוחנית, העיניים האזונית, הפה, כל שרירי הפנים אינם מסוגלים למלא את תפקידם ללא מסכה, החיוך המסכתי הוא כנה, ואילו החיוך על הפנים מעושה.

אבל המסכה אינה יכולה לבכות.

וזהי אחת המגבלות החמורות ביותר של המסכה, שאין היא מסוגלת להוויל דמעות. היא יכולה לצחוק, אפילו בקול רם, היא מסוגלת, וזה אולי תפקידה הרשמי, להצחיק בני אדם עד דמעות, אבל להביא אנשים לדמעות, זאת אינה מסוגלת.

משום שלצחוק צחוק מעושה אינו דבר קשה אבל להוויל דמעות מזויפות, הרי זה אחד הדברים הקשים ביותר. דמעות יוצאות מפנימיות הלב, הן מביעות את הצער יותר מכל הבעה אחרת, את זה לא ניתן להחזיק במסכה. וישנם אנשים כנים שבמשך רוב שנות חייהם הם מתאמצים להעלות על פניהם מסכה, כדי שלא יראו אותם, כדי שיוכלו להסתתר מאחורי המסכה, אולי יבינו אותם יותר, כשלא יכירו בהם, אולי יקבלו את דעותיהם כשלא ידעו כי מפיחה היא באה.

אבל נשף המסכות נמשך במשך כל הדורות, מן הנחש הערמומי ועד היום, כל שעה, כל רגע ברגעי חייו של כל אדם הוא משתתף בנשף מסכות ענקי זה, בין אם הוא מודע לעובדה זו ובין לא, הוא אף אינו יודע כי בצאתו לרחוב, הוא נכנס לסבך המסכות ומשתתף בנשף המשתרע על פני כל העיר, על פני כל הערים, המתחיל מן הקוטב ומסתיים בקוטב השני של העולם, הוא אינו מרגיש כיצד הוא נבלע בתוך ההמון הרוקד כשמסכות מכסות את פניו, והוא אינו מרגיש כיצד אינו רואה שום פנים אמיתיות, אלא הכל לבושים מסכות, זה מסכה של עשיר וזה מסכה של עני, זה של רב וזה של שוליה, וכל אחד עושה מאמצים עליונים כדי להתראות כפי המסכה שלו, ותמיד הוא נמצא בין שני ניגודים, ותמיד הוא עושה מלחמה בינו לבין המסכה, משום שבהרבה מקרים המסכה שוכנת שהיא אינה מסכה ולאט לאט היא יורשת את מקומו של הפרצוף האמיתי והפרצוף האמיתי נדחק לקרן זווית, מתפורר, והאדם אינו מרגיש כלל כי נאבד לו פרצופו בדרך, ועד סוף ימיו הוא חושב שהמסכה היא הפנים האמיתיים שלו.

ורק לאחר מותו הוא משתכנע וגם אחרים מכירים בטעות שלו ושלםם.

מעשה בשכן אחד שלנו שכל השנים שהכרנו אותו היה גבן, וכל כולו קמט אחד. וכאשר נפטרו לו קברו לפי מידתו, אולם היה צורך להאריך את קברו, כיון שלאחר מיתה נגדל חררו השרירים שלו והוא התמתח וגדל כמעט פי שניים מאשר קומתו בחיים.

והוא מופיע "שם", למעלה, ושם נמצאים אנשים כפי שהם ופרצופים כפי שהם, ומחשבות כפי שהן, וראה - אין הוא מכיר את עצמו, ולא את חבריו, מכריו ואפילו את אשתו ובניו אין הוא מכיר -

- ללא מסכות!

---

(מתוך 'המודיע' י"ד אדר תשל"ב; גיליון נ'ג'  
(לדוד)

יותר עמוקה, לא לחינם לובשים הלוליינים בקרקס מסכות של ליצנים, כי לא פעם אף הליצן המוכשר ביותר אינו מסוגל בהבעת פניו, הבעה רצינית וכנה, להביע בפני הקהל את דברי הליצנות שבפיו, והרי ידוע שללא הבעת פנים, פעמים רבות אין הפה מסוגל "לקחת" את הקהל. המסכה באה כדי להוסיף לפה את ההבעה.



תלמודא

חושב תלמודי אחד

איש לרעהו

ראיתי במאמרו של הרה"ג רבי ניסים בן שמעון שליט"א מביטת-עילית (הובא בגיליון 'קול ששון') שרצה להעלות חידוש מעניין בהלכות פורים: מי ששלח לחבירו משלוח-מנות קלאסי, אל ישיבנו במשלוח ברמה גבוהה ויוקרית יותר, שבכך אולי ייפגע הראשון, כביכול שלח משלוח-מנות ברמה "פשוטה" מידי. אולם - הוא כותב - במידה והצד השני הוא מלמד וכדומה, שרגיל ששולחים לו מנות מכובדות, אין לחוש לזה.

אולם נראה שהשאלה הזו כבר יסודה בהרי-קודש. הדנה נדון מעניין מובא בדברי הפוסקים (ראה באור הלכה סימן תרצ"ה דיבור 'חייב לשלוח') שיש מקום לנקוט כי אדם השולח לעשיר מנה שלא כהרגלו המכובד - אין מקיים מצוות 'משלוח מנות' כל ועיקר!

יסוד לדבר בדברי הריטב"א (מגילה ז, א) שם למדנו שר' יהודה נשיאה שלח לרב אושעיא ירך עגל משולש קנקן יין למשלוח מנות ואמרו לו על זה שקיים בזה רק מצוות 'מתנות לאביונים' משום שאינה תשורה חשובה לאדם כמוהו. שוב שלח לו עגל משולש וכן שלושה קנקני יין ואז קיים בו המצווה משום ש"זו התשורה הראויה לך". ובמשנה ברורה הביא כי אמנם רוב הפוסקים לא הביאו זאת להלכה, אולם לכתחילה נכון לחוש לזה.

חשוב לציין שאמנם מדברי הריטב"א נראה כי שורש החשש כאן הוא משום עניין העדר הכבוד שהוא פגיעה בעניין 'אחוה ורעות' שהוא אחד מעיקרי מצוות משלוח מנות (לדברי המנות הלוי הנודעים) אולם גם לפי טעמו של התרומת הדשן שעניינה של מצווה היא סעודת פורים, סוף-סוף לאדם שרגיל בסעודה מכובדת, לא יספיקו אותו צרכי סעודה שאיננה כפי הרגלו.

מכל-מקום, מעצם דברי הריטב"א שהובאו להלכה במשנה ברורה נמצינו למדים כי אכן מתחשבים אנו בצד של המקבל במשלוח מנות. ולכן יש מקום באמת לצדד בדרך זו, שאם אדם נותן לשני משלוח מנות שירגיש בו כלימה (הגם שלמעשה התכוון לכבדו ביותר שכן נתן לו משלוח מנות מהודר במיוחד), שוב לא קיים המצווה שכן לה הרבה אחווה ורעות כי-אם להיפך.

אלא אם ננקוט (ואולי בדרך הלצה-זוטא) שבימינו שנהגו להעביר את אותו משלוח-מנות בין השכנים כמון 'סרט-נע' יש מקום לטעון שגם השני מבין המשלוח הנוכחי לא הוכן במיוחד עבורו, וממילא לא תהיה פגיעה בכבוד כאשר הוא שלח קלאסי והוא יקבל בעל רמה גבוהה...

מבלי קשר יש כאן מקום להטעים כי נראה כי מלבד עניין האחוה ורעות יש עניין של כבוד במשלוח-מנות (וכבר נהגו העולם לשלוח משולחי הקורה למלמדים וכדומה). ויש להסביר זאת לאור הכתוב במגילה: "ליהודים הייתה אורה ושמחה... ויקר". משמע חלק מעניין היום זה לא רק שמחה, אלא גם כבוד, משום שעד היום היו בשפל וטענו נגדם כי "דתי המלך אינם עושים" וכו' ועתה נתהפך הגלגל ומרדכי הורכב ברחוב העיר בלבוש מלכות וברוב יקר ואף "נפל פחד היהודים עליהם".

ולכן, מעניין שמחת היום הוא לא רק שמחה משותפת של איש ורעהו, אלא גם הכבוד ההדדי. והבן.

## נשף המסכות

### הסופר הרב דוד זריצקו ז"ל

בואו ונשוחח על המסכות.

לא כאן המקום לבדוק מנין נובע המנהג להתחפש בפורים. אבל כאן המקום לקבוע, כי לא פעם אפשר ללמוד מתוך המסכה את דמותו האמיתית של לובשה.

אין זו רק המצאה או כשרון מיוחד להתחפש במסכה מסוימת. יש בחיפוש ובהחלטה איזו מסכה ללבוש או להלביש את הילדים לנשף פורים, מעין גילוי שאיננו מודע לפעמים אף לאדם, על זהותו הפנימית.

כי הרי לא כולם מחליטים על אותה התחפושת, בשבילם או בשביל ילדיהם. רוב המתחפשים, מחפשים ומוצאים לפעמים מסכות קוריוזיות, מהן שיש בהן גם קצת מן הגאונות, מן השירה או מן הדמיון הפורה. אולם, רבותי, דמיון פורה אינו פורח על אדמה צחיחה, אילו המחשבה של האדם, שבו שוכן כבוד גם הדמיון, לא היתה רחוקה מן הדמיון, בודאי שאותו אדם לא יהיה מגיע לתחפושת זו, אלא היה מוצא תחפושת אחרת, האדם אולי אינו מרגיש כלל, כי בהחלטתו על תחפושת מסוימת הוא מגלה את דעתו על הליכי חייו השונים, לפעמים הוא מתחפש בתחפושת שהיא מנוגדת או נוגדת לחלוטין את אורח חייו, משמע שבת-התודעה הוא מבקש ומחפש דרך כיצד לשנות את אורח חייו, והתחפושת היא הבעה לרצונו הסמוי.

הוא בודאי לא יאשר לכם זאת, אדם בדרך כלל מתבייש אם רוצים ללמוד מתוך התחפושת - אותו עצמו, אולם בפנימיותו הוא יודע, כי התחפושת שבחר לו, לא בכדי הוא בחר ולא בהמון ההצעות שהיו לו או לבני ביתו, משום שביקש להביע משהו שאין ביכולתו להביע בדרך אחרת.

האם לא משום שעצם חייו של האדם עוברים עליו כשהוא לבוש תחפושת, ומשום כך כשהוא לובש את גשמיות התחפושת, הוא מנסה בדרך זו להוריד מעל פניו את התחפושת כל שנה, וללבוש את זו של פורים, שהיא למע"פ שהיא איננה מסכה בלבד אלא ריקמה רוחנית של דמותו?

ליצן או קוף כשזנבו מיטלטל אחריו, שוטר או מ"צ המתנהדר בלבושו היפה ובאותות הדרגה שלו, מלך או מלכה, חסיד עם שטריימל או אחות - כל המסכות הללו מביעות לפעמים עגוועים למה שמייחלים ולא הגיעו לכך. לפעמים זוהי הבעת הערצה ולפעמים הבעת מורת-רוח, ככל שהמסכה מופלצת יותר, יש לה הבעה



# אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

## "יודען זיצען צוזאמען, און

זיי וויסען, בוקע זיין, ביז

צום כסא הכבוד"

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד פגש פעם בפורים באברך ההולך בדרך עם בתו הקטנה ושאלו לאן פניו מועדות.

השיב הלה שבתו סובלת ממיחושים שונים והוא הולך לרופא פלוני כדי שיבדוק אותה. תמה הרה"ק מקארלין ושאל: 'וכי בפורים הולכים לרופא? פורים איז משקה א רפואה', ונתן לו משקה כדי לתת לה, ואכן נעלמו כל מכאוביה ונתרפאה.

סיפר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ זצ"ל, שהוא היה נוכח שנה אחת אצל רבו הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע כאשר שהה בעיר לאדז' ביום הפורים, ובעת משתה היין היו פני הרה"ק בוערים כלפידים בקדושה עילאה.

לפתע נכנס החסיד רבי יודל ריבאק ז"ל במרוצה ובהלה, וסיפר בדמעות שליש שבנו הקטן נפל מקומה גבוהה בראשו על אבן גדולה, והרופאים

## פורים בחסות הקורונה:

### הלכות חג הפורים

### תשפ"א - חלק ב'

א. בשנה זו יש לעטות שתי מסכות בחג הפורים, כדי שיוכל לקיים גם את מצוות המסכות בחג. ויש שנהגו להקל ולהשים שתי מסכות בשתי צבעים (השנייה לפי צבע העיר ברמזור) וייטב

הזהירוהו לבל יגעו בילד כלל, כי חיי הבן תלויין לו מנגד.

ויהי כשמוע ה'בית אברהם' את דבריו הורה לו לתרום שלש מאות רובל כסף לצדקה עבור עניי ארץ ישראל [כך היתה דרכו בקודש בעת שהזכירו לפניו חולים הזקוקים לישועה, וביותר בעיר לאדז' שהיתה מקום מגורם של עשירים ובעלי נכסים], מיד התחייב החסיד לתת את מלא הסכום לידי הרבי, והתנצל על שאין לו כעת כסף מזומן לשלם, לפיכך יתן טשעק [צ'ק] עם סכום זה כדי שיזכה בנו לרפואה, אולם הרבי לא קיבל את דבריו, ושאלו האם בפעם הזאת גם 'יחזור' הצ'ק ככפפעם. והבטיח החסיד למשוך את מלא הסכום מחשבונו, ובלבד שיפעל הרבי רפואה לבנו השרוי במצב של סכנה.

מיד נטל ה'בית אברהם' תפוח שהיה על השלחן וזרקו על ראשו בחזקה, וצעק לעברו שיחזור לביתו, בכה החסיד ותמה 'איך אעלה אל ביתי כאשר בני מוטל על ערש דוי ומפרפר בין חיים למות', אולם הרבי ציוה עליו שוב לחזור לביתו.

בלית-ברירה ליוו אותו כמה מחבריו אל עבר ביתו, ויהי כאשר הגיע הביתה פתח את הדלת וראה את בנו מסתובב כאחד האדם, ויהי לנס ולפלא. והנה הגם שנעשה לו נס בזכות הצדקה לעניי אר"י ובכוחו הגדול של הרה"ק, מיהו הזמן גרמא לכך היה - משתה היין, ואותה שעה מסוגלת לפעול רפואות וישועות למעלה מדרך הטבע, ואף להחזיר נשמות לפגרים מתים, ועל כן מי פתי יבטל ויבזבו רגע אחד מיום נשגב וגבוה כזה.

מעשה באחד מיקירי קרתא דירושלים שבמשך שנים רבות לא זכה להיפקד בבנים, והיה מזכיר את עצמו תמיד בפני רבו הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע, אך לעולם בירכו הרבי בשפה רפה

ולפעמים אף לא השיב לו כלל, והבין החסיד שמצבו דחוק ביותר, ואעפ"כ לא נפל ברוחו והמשיך לפקוד את בית רבו תמידין כסדרן ולהזכיר את עצמו שוב ושוב לדבר ישועה ורחמים.

שנה אחת ביום הפורים נכנס לבית המדרש של חסידי קארלין, ומצא שם את בני החבורה יושבים מבוסמים בצוותא חדא כמצות היום, באותה שעה נגמר להם המשקה ובטוב לבם אמרו לו כולם כאחד, שאם יביא להם משקה 'מבטיחים' הם לו שלתקופת השנה יוולד לו בן זכר, קיבל הלה את דבריהם, חיפש ומצא כמה בקבוקי יי"ש והביאם לפניו, והם שמחו על כך מאד והמשיכו בכך את הסעודה בהתרוממות.

אחר פורים נשתכח הדבר מלבם, וכאשר עברו כמה שבועות והישועה התמהמהה מלבוא שכח גם החסיד מאותה הבטחה, אולם כאשר פקד בפעם הבאה את בית רבו הרה"ק מקארלין והגיש לפניו את ה'קוויטל' וביקש שוב כדרכו לזכות לבנים.

הביט הרבי והסתכל היטב ב'קוויטל' ואמר לו 'הרי כבר נושעת'. ושאלו אצל מי היית ומי פעל עבורך ישועה רבתי זאת, נענה החסיד ואמר שלא מיניה ולא מקצתיה, כי לא היה אצל איזה צדיק בתקופה האחרונה...

עד שנזכר מ'הבטחת' החסידים בפורים, וסיפר לפני הרבי דברים כהווייתן, שהחסידים אמרו לו להביא משקה ובשכר זה יזכה לשנה הבאה לחבוק בן.

ויהי כשמוע כן הרה"ק מקארלין אורו פניו, ואמר 'אויב אזוי איז פשוט [-אם כן פשיטא שנושעת], מיר האבן געקוקט האבען מיר גיזעהן אז ס'נישט שייך [הסתכלנו וראינו שלא שייך לפעול עבורך ישועה בדרך הטבע, אמנם כאשר] יודען זיצען צוזאמען, און זיי וויסען פון גארנישט קענען זיי אלץ בוקע זיין, ביז צום כסא הכבוד', [כאשר יהודים יושבים בצוותא חדא באהבה ואחוה ושלוש ורעות יש בכוחם לבקוע כל המחיצות ולהגיע עד לכסא הכבוד], וממילא אין שום חידוש איך פעלו דבר ישועה ורחמים רבים..

(מקור: 'באר הפרשה' - פורים תשע"ז)

להם. 1. מ'שלוח מנות' במסכה ואלכוהול. ואף שבשנים אחרות לכתחילה יש להביא מצרכי מזון לשם המצווה, השנה אין לך 'מזון' גדול מזה.

ה. מסכה שבלתה מותר לעשות ממנה מסכה לפורים, ואין בזה חשש של שימוש ב"תשמישי מצווה".

ו. הנהגים לתת למלמדים או הגננות משלוח-מנות לרגל חג הפורים - יהדרו לתת להם דרך 'המרחב הקולי' ודי בזה.

ב. ניתן לצאת ידי חובת 'משלוח מנות' בשליחת שתי מנות חיסון. והמהדרין הקפידו בכך.

ג. יהדר כל איש להותיר את משלוח-המנות בכניסה לדלת וללכת, פן יעביר את הווירוס מאיש לרעהו.

עם זאת, גם כאשר המניח נוקש בדלת, ייזהר בעל-הבית שלא להציץ 'בקוקר' שכן כבר הוכח כי הווירוס עובר גם בקשר-עין בעלמא.

ד. השנה ניתן לכל הדעות לצאת ידי-חובת

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com



# מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

## מחיר יין

**מגילת אסתר מזווית שלא הכרתם: בימי גלותו כתב**

**הרמ"א פירוש ייחודי ומקורי על מגילת אסתר**

**במסגרתו הוא השרטט את פרקי-חיינו לאור**

**המגילה << אז חיהו "אחשוורוש" ו"בגתן ותרש"?**

"סיפורי מגילה זו רומזים על ימי חלד של אדם מיום הולדו עד שובו לעפרו", כותב הרמ"א בהקדמת ספרו 'מחיר יין', "לכן התחיל במלת ויהי שדרשו ז"ל פרק קמא דמגילה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא ימים של צער כו' כמו שדרשו ז"ל פרק קמא דעירובין נוח לו לאדם שלא נברא משנברא כו'. ולזה הם ימים של צער".

הרמ"א מסביר כי "המלך אחשוורוש" הוא למעשה האדם: "בימי אחשוורוש. שהוא האדם בכלל, ונקרא אחשוורוש על שם צורתו כי היא המשלמת מהות האדם והיה מה שהוא. וקרא לצורה אחשוורוש כי הוא אח ורשא..".

בהמשך כותב הרמ"א הסבר על פסוק אחר במגילה: "בשנת שלש למלכו וגו'. הוסיף ביאור כי מיד שיהיה האדם בן שלש, שאז גמלוהו משדי אמו כי זמן התינוק הוא כ"ד חודש שהם שתי שנים, מיד מתחיל לידע מטוב ועד רע..".

חיבורו המקורי של הרמ"א מגיע על רקע עגום. הרקע לחיבור הספר - בשנת תשט"ו פרצה באזור העיר קרקוב מגיפה, ומשפחת המחבר נאלצה לנדוד מן המקום ולהגר לעיירה שידלוב שבפולין. חיייהם של הפליטים שם היו קשים ביותר, ומצבם הכלכלי לא אפשר להם לקיים את מצוות הפורים כהלכתם. "ואני, משה בן כבוד אבא מרי הפרנס והמנהיג ישראל שליט"א הנקרא משה איסרלש מקראקא", מצייין הרמ"א, "הייתי בתוך הגולה אשר נתגלינו מעירינו מחמת עיפוש האויר, לא עלינו, והיינו גרים בארץ לא לנו בעיר שידלוב מקום אשר אין תאנה וגפן וכמעט מים אין לשותת כי אם בתחבולה, עיר אשר במסכנות תאכל בה לחם, ועץ אין בה להסכן בו. ולא יכלנו לקיים ימי הפורים במשתה ושמחה, להסיר יגון ואנחה. אמרתי אקומה ואשמח במפעלי, אף חכמתי עמדה לי, כי פקודי השם ישרים משמחי לב. ולקחתני תחת לשוני דבש וחלב, ונתתני לבי לתור ולדרוש כוונת המגילה הנמשל בדבריה ופירושה כל מלה ומלה. ובדקתי בה עד מקום שידי מגעת, כי הספור נחמד למראה, והנסתר הוא עץ הדעת. ומצאתי דרך ישכון אור אשר עליו יסובבו כל דברי מגלת אסתר, שהוא רומז על כלל ימי האדם עד יום מותו, מענייני בני אדם, אהביו, ובני גילו. עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו ושמתי הדברים בספר בכתיבתי, להיות שמור לי לעת זקנתי".

הרמ"א, שהיה אז בן 17 בלבד, הקדיש את החיבור לאביו, כ"משלוח מנות". שם הספר 'מחיר יין' לקוח מספר ישעיה (נ"ה,א) "הוי כל צמא לכו למים, ואשר אין לו פסף: לכו שברו, ואכלו, ולכו שברו בלא כסף ובלוא מחיר, יין וחלב, כשהכונה היא כי במחירו של יין, אותו ה"יה אמרו לתת כמשלוח מנות לאביו, הוא נתן לו את פירושו למגילת אסתר.. הרמ"א - שסיים את חיבורו לשו"ע בפוסק (וטוב לב משתה תמיד" - ביקש לשמוח את שמחת החג בדברי עונג ורחמיים.

ומיהו "מרדכי"? "השכל הנאצל" שהוא הנשמה. "כתרגומו, שתרגום מור דרוו מירא דכיא, רוצה לומר השכל הנמשל לבושם נחמד וטוב".

ומי-היא "אסתר"? מרמז לחומר. "זוה כוונתם באמרם, אסתר ירקקת היתה, אלא שחוט של חסד משוך עליה".

הספר מלא אריכות דברים המענגים את הנפש. טעמו וראו שם - כי טוב.

## אברהם-ישראל פרידמן

### ונהפוך הוא

**מרסס הגרפיטי באשדוד שהפך לאמן בשירות העירייה <<**

**חסע מרתק מבין פרקי הספר 'דרכו'**

תנך לַצַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ גַם פִּי יִקְרֵן לֹא יִסֹּר מִפִּנֵּה (משלי כב, ו) .. כשהוא עוד נער, ואז גם כשזיקן לא יסור ממנוה. והעניין כי האדם אי-אפשר לו לשבור דרכו, כלומר מזלו שנולד בו.. אלא שניתנה הבחירה ביד האדם שיוכל לאחוז במזלו ולהעמידו כפי שירצה, או צדיק או רשע.. וכמו שאמרנו במסכת שבת 'האי מאן דבמאדים - יהיה גבר שופך דמים.. אמר רב אשי אי שוחט אי מוהל. אבל כשאתה מכריחו נגד מזלו, עתה ישמע לך מיראתו אותך, אבל אחר כך בעת יסור עולך מעל צווארו יסור מזה.. כי אי-אפשר לו לשבר מזלו (הגר"א שם)

זה קרה לפני תשע שנים, בעיר אשדוד.

במהלך סיור במסגרת ההכנות העירוניות לחג הפסח, הבחין ראש מנהל התפעול בעיריית אשדוד בצעיר שישב בתחנת אוטובוס, וריסס עליה ציור גרפיטי. הוא החל לצלם אותו, ובמקביל הזעיק למקום את השיטור העירוני. הצעיר החל להימלט, אולם נתפס לאחר מרדף. לאחר חקירה התברר כי האיש הנו אדם מן השורה וללא עבר פלילי.

הוא החל להתנצל בפני השוטרים כאשר הבין את מעשיו. במקביל יצר קשר עם ראש מנהל התפעול וגם בפניו התנצל. בהמשך אף ציין שהוא אומן גרפיטי והוא רוצה להתנדב בעירייה. "אחרי כמה דקות שיחה אמרתי לו" - סיפר ראש מנהל התפעול - "שהוא מגויס לטובת העיר אשדוד, יש לו כשרון והוא יכול להפוך קירות אפורים וחשוכים למקומות עם צבע אומנותי". לבסוף, יש לציין, גם הקנס בוטל.

זוהי דוגמה חריפה ויפה ל"על-פי דרכו", והפעם גם בעושה "מעשי נערוות"; לא רק בנער בגיל. אפשר אפוא, להפוך מעשה אפור וחשוך למעשה יפה בתיעול נכון ומחושב. את הנטייה הכי לא אסתטית, ניתן להפוך לנקייה ואף מפוארת.

הלא אם היינו נפגשים בצעיר המרסס - איך היינו מתייגים אותו במבט חטוף? "שובב"; "לא אכפתי לסביבה"; "מופרע". אבל כל זה נעלם בשעה שעשינו שינוי בראש, 180 מעלות. עכשיו הוא נהפך ממרסס גרפיטי ל: "אמן"; "צייר" ועוד כהנה וכהנה.

זהו "על-פי דרכו" - לדעת איך להתנהל עם הנטיות הטבעיות של האדם שהוטו לצד השלילי, ובמקום לדכאותן, לדאוג שאדרכה - כן יקבלו ביטויין, רק באופן החיובי.

דוגמת קלה ל"דרכו" מחיינו. צפרא דשבתא. בבית-הכנסת הגיעו ל"יקום פורקן" והבן-יקיר עסוק עם חבריו במשחק 'חמש אבנים'. האבא, שם פעמיו חיש אל ילדו הרך, בקושי בן 6, ומסתער עליו: "שלומי מוסף!!", ואז, טפיחה מציקה בגב. הילד, מצייט - איך ימרה את הפקודה ש'תלשה' אותו, כמה מקומם, מה'חמש אבנים'.. (ייתכן שהאב אף עבר בכך על מלאכת 'קוצר' שכן 'עקר דבר ממקום גידולו הטבעי' -). הילד ניגש, בדחילו, לסיידור וליבו נצבט בקרב. הוא מרגיש מרירות עמוקה. מה לו ולמוסף עכשיו?! בתודעה שלו נצרב מעתה ואילך 'מוסף' זה מרירות ומבט בלתי-פוסק על שעון הקסיו השחור מתי כבר יגמר הסיוט הזה -

האם זה שווה? ה"דרכו" שלו הוא להשאיר אותו במשחקו. הוא לא פָּשַׁל בכלל ל'מוסף' בגיל שלו. (נכון, מדובר בהתמודדות מאתגרת להורה, בפרט כאשר אתה רואה לידך שני חברים שגם הזעיקו את בנם הרך ל'מוסף'. אבל אפשר להתגבר במידת הצורך).

